

Dags för klarspråk

utveckling i arbetslöshet och sysselsättning under Alliansens styre

”Vi har ju gått till val på att minska utanförskapet, och då har vi sagt: gör vi det, ja då kan vi bygga på välfärden, då kan vi förbättra för människor.

När man tittar nu på utfallet så här långt så har vi konstaterat att:

vi har ungefär samma sysselsättningsgrad nu som vi hade 2006 – trots finanskris.”

näringsminister Maud Olofsson (c)

i en intervju med TV4

den 29 mars 2010

Innehållsförteckning:

Inledning – Vad för debatt vill vi ha?	4
Hur såg det ut 2006?	5
Sysselsättningen under Socialdemokraterna	5
Arbetslösheten under Socialdemokraterna	6
Alliansen tar över i oktober 2006	7
Sysselsättningen under Alliansen	7
Arbetslösheten under Alliansen	8
Möjliga invändningar	9
Åldersgrupper	9
Andel utanför arbetskraften	10
Jämförelser utan säsongrensning	11
Medvetna misstag	12
Absoluta tal	12
Godtyckliga jämförelsepunkter	13
Dags för klarspråk	14
Arbetslinjens början	14
Mer information	16

Inledning – Vad för debatt vill vi ha?

Den 17 september 2010 står Sverige inför ett vägval. Redan nu står det klart att sysselsättningen kommer kvarstå som en utav de avgörande frågorna för väljarkåren.¹ Oavsett om man anser att dagens situation inom den svenska arbetsmarknaden helt och hållet beror på den internationella nedgången i konjunkturen, eller en felaktig kris- och konjunkturpolitik av den sittande regeringen är det **nödvärdigt att använda korrekta siffror i debatten.**

Det har nämnts otaliga gånger inom klassisk media att de sociala medierna kommer bidra till en mer inkorrekt valrörelse. Samtidigt ser vi hur etablerade politiker använder tidningar och TV för att sprida inkorrekta siffror och uppfattningar om sysselsättningsstatistiken. Dessa kan, när de möter uttalanden från exempelvis Sveriges statistiska centralbyrå (SCB), förvirra väljaren och spä på både osäkerheten inför det politiska samtalet och misstroendet för de svenska politikerna.

Då finansminister Anders Borg i Ekots lördagsintervju (10/4 2010)² menade att Riksdagens Utredningstjänst inte var tillförlitliga i debatten skapas också frågan: Vad ses som tillförlitliga siffror?

Denna rapport använder *endast* säsongrensade siffror från SCB, tillgängliga för alla, och fastslår en rad punkter:

- Arbetslösheten³ var hög i början på 00-talet, under Socialdemokraternas styre. Den började dock vända neråt under våren 2005.
- Nedgången i arbetslösheten fortsatte under Alliansens styre, men avtog för att sedan nå **nivåer som är betydligt högre än vid maktövertagandet.**
- Sysselsättningsgraden är sonika bevisligen betydligt lägre, och andelen arbetslösa betydligt högre än vid maktövertagandet 2006.

Rapporten avslutas med att se på de vanligaste sätten att försöka förvränga dessa siffror, och ett förslag för ökat klarspråk i debatten om sysselsättningen.

Anders Utbult
Toronto, 16 april 2010

¹ Ekot/Sifo, den 24 mars 2010, "[Jobben den viktigaste valfrågan](#)"

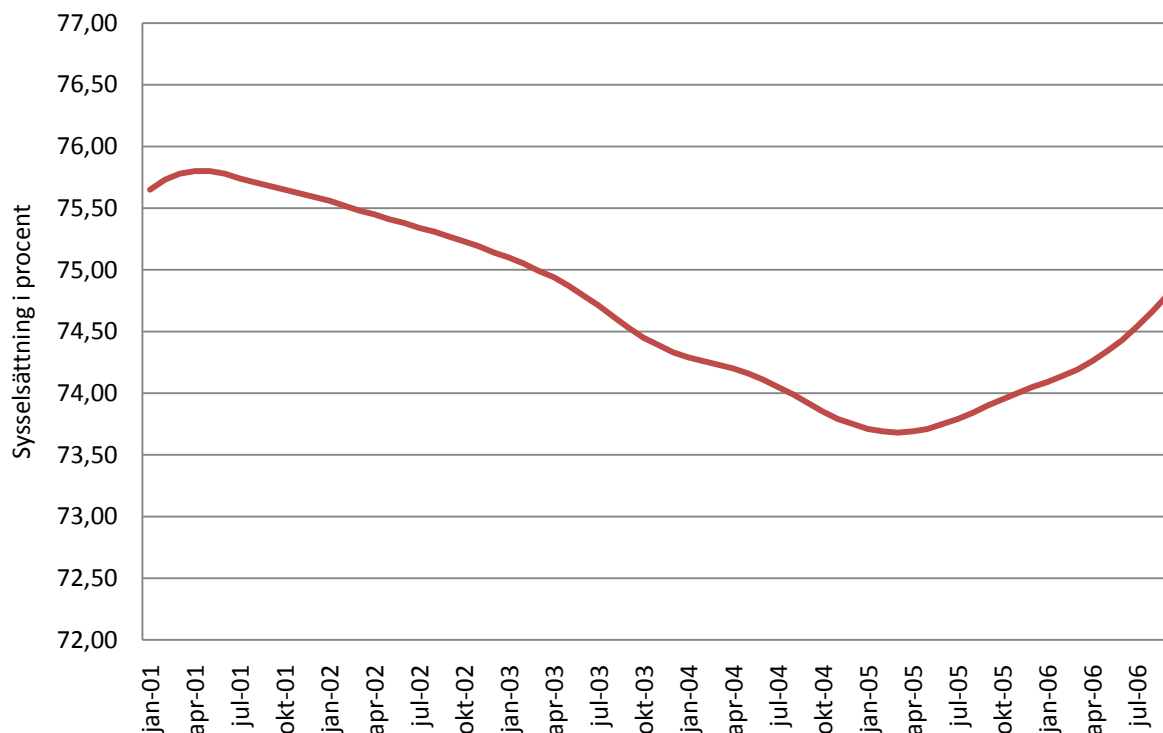
² Ekot, den 10 april 2010, "[Lördagsintervju med Anders Borg](#)"

³ Se begrepp och definitioner på SCB:s [hemsida](#).

Hur såg det ut 2006?

Sysselsättningen under Socialdemokraterna

Procent av befolkningen, säsongsrensade data
SCB AKU 16-64 år, januari 2001 - september 2006

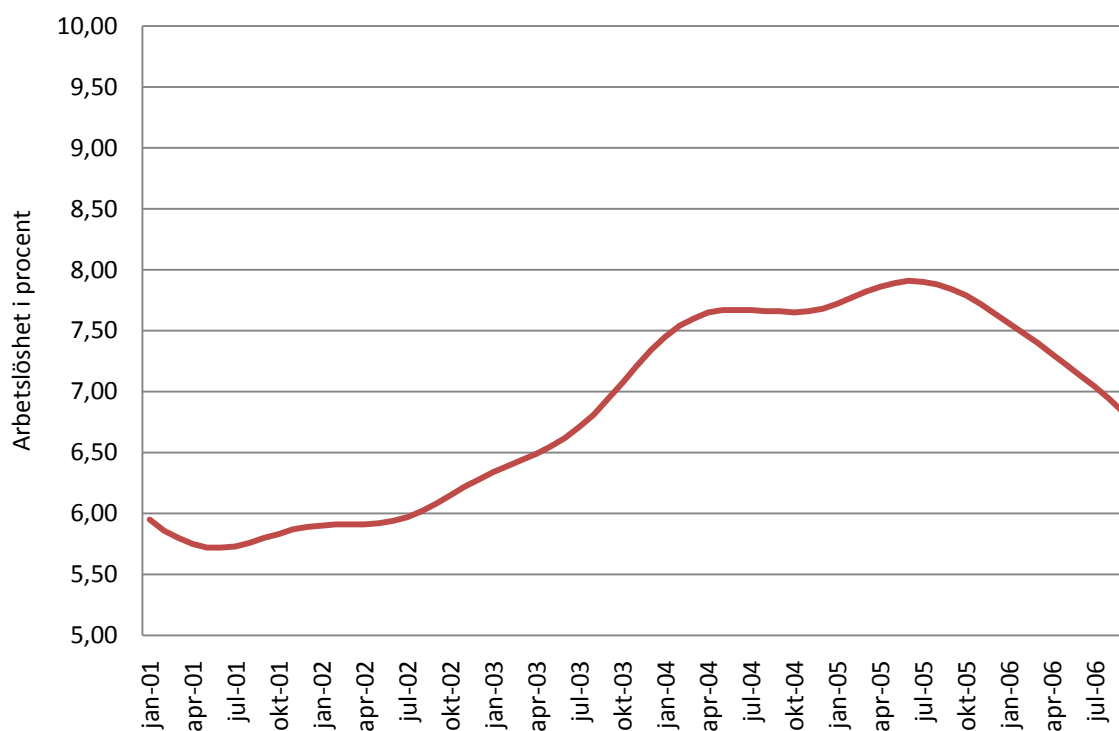
Efter IT-branchens fall under sommaren 2000 hade Socialdemokraterna uppenbarliga problem med att stoppa fallet i sysselsättningen. Trots att tillväxten i ekonomin ökade kraftigt igen under 2004 var det inte förrän våren 2005 som sysselsättningen återigen vände uppåt.

I SCB:s trendmätning började sysselsättningen öka i maj 2005, efter att ha varit oförändrad under de tre tidigare månaderna.

Ökningen tilltog efter april 2006, då sysselsättningen ökade med mer än en tiondels procentenhet per månad.

Arbetslösheten under Socialdemokraterna

Procent av arbetskraften, säsongrensade data
SCB AKU 16-64 år, januari 2001 - september 2006

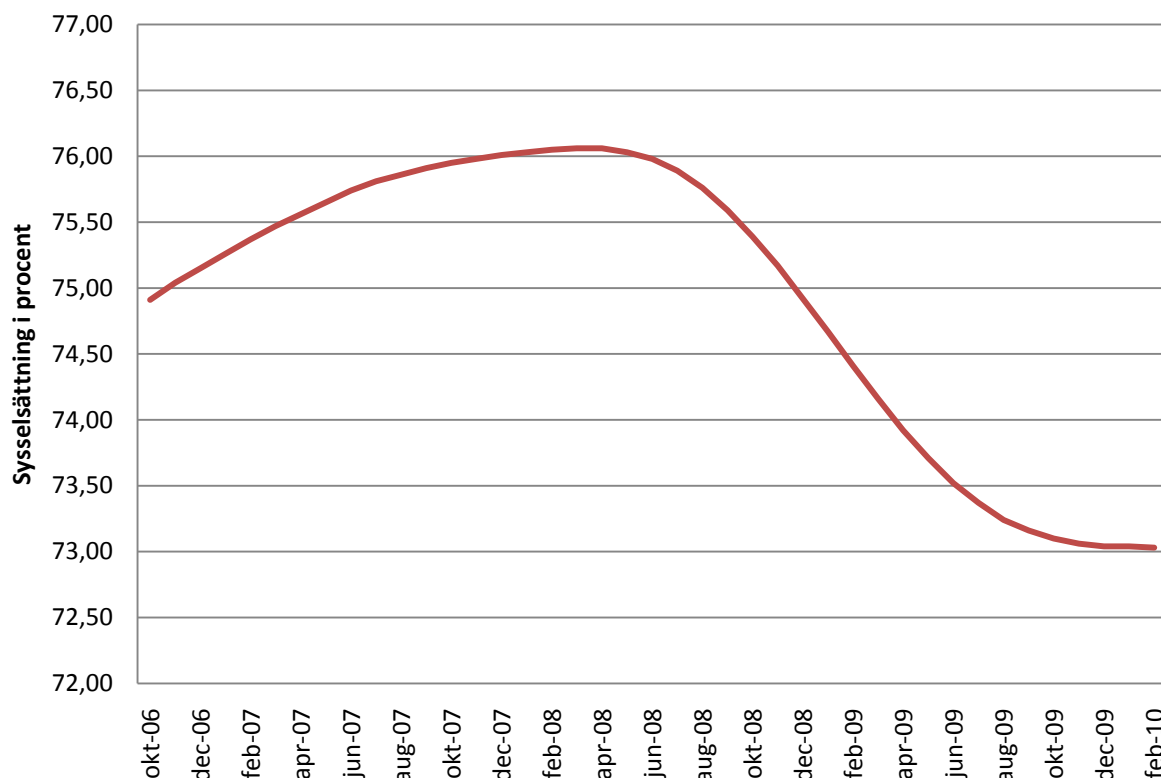
Arbetslösheten reflekterade naturligtvis sysselsättningen väl, och visade positiva tendenser i juli 2005.

Minskningen i arbetslösheten accelererade sedan under början på 2006, vilket kan vara en utav de bidragande orsakerna till Socialdemokraternas oförmåga att debattera en "misslyckad" jobbpolitik under valet hösten 2006.

Alliansen tar över i oktober 2006

Sysselsättningen under Alliansen

Procent av befolkningen, säsongrensade data
SCB AKU 16-64 år, oktober 2006 - februari 2010

Sysselsättningen fortsätter att öka med en tiondels procentenhet per månad efter Allians för Sveriges maktövertagande den 6 oktober 2006.⁴

I april 2007 avtar dock ökningen, för att helt stanna under mars 2008. I april 2008 spår finansminister Anders Borg (m) ytterligare en ökning med 80 000 sysselsatta, men redan i maj 2008 har sysselsättningen börjat minska.

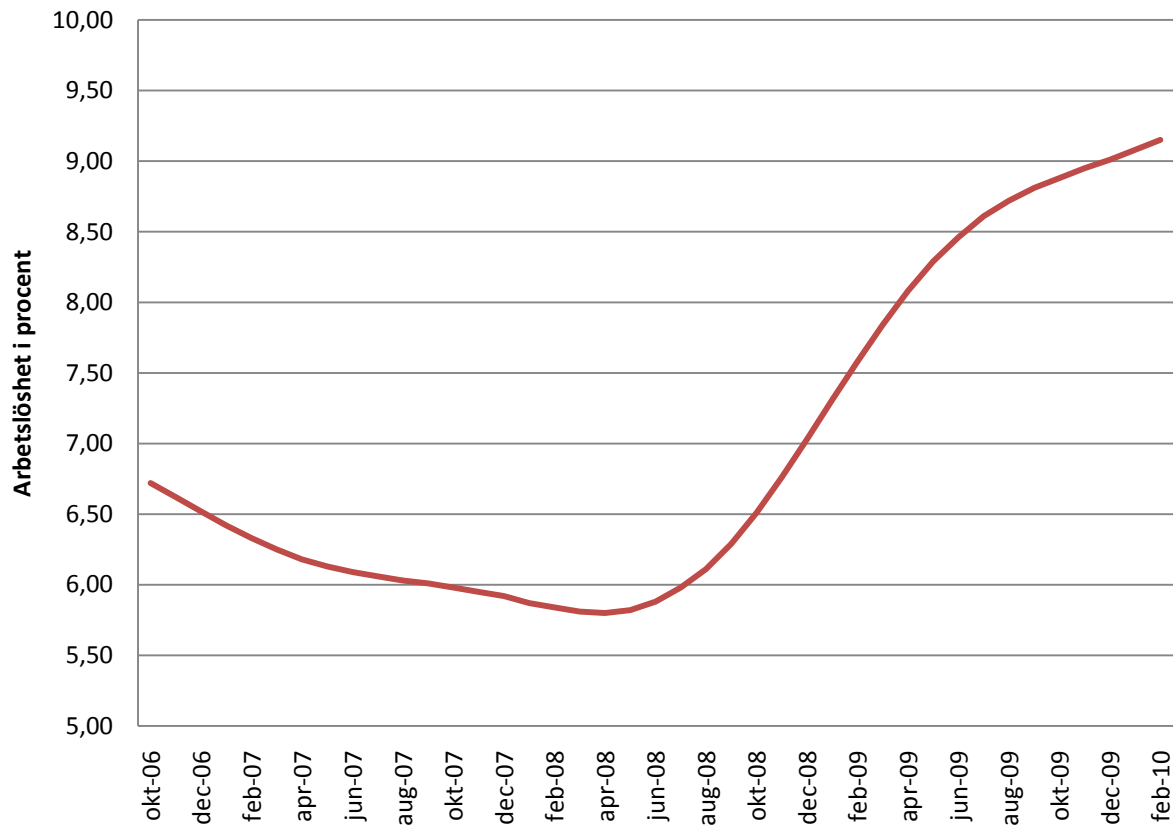
I december 2008 lanserar Alliansen ett krispaket på 23 miljarder. Sysselsättningen faller då med en fjärdedels procent per månad.

Vid SCB:s senaste mätning i februari 2010 var sysselsättningen 73,03 % och minskande. Vid maktövertagandet i oktober 2006 var denna siffra 74,91 % och ökande.

⁴Regeringskansliet – [Regeringsförklaringen](#) den 6 oktober 2006

Arbetslösheten under Alliansen

Procent av arbetskraften, säsongrensade data
SCB AKU 16-64 år, oktober 2006 - februari 2010

Vid övertagandet minskar arbetslösheten med en tiondels procentenhet per månad. Detta tempo avtar dock redan i februari 2007. I april 2008 minskar arbetslösheten endast med en hundradels procentenhet, för att sedan vända uppåt kraftigt.

I oktober 2006 var arbetslösheten 6,72 % och minskande.

I februari 2010 var denna siffra 9,15 % och ökande.

Möjliga invändningar

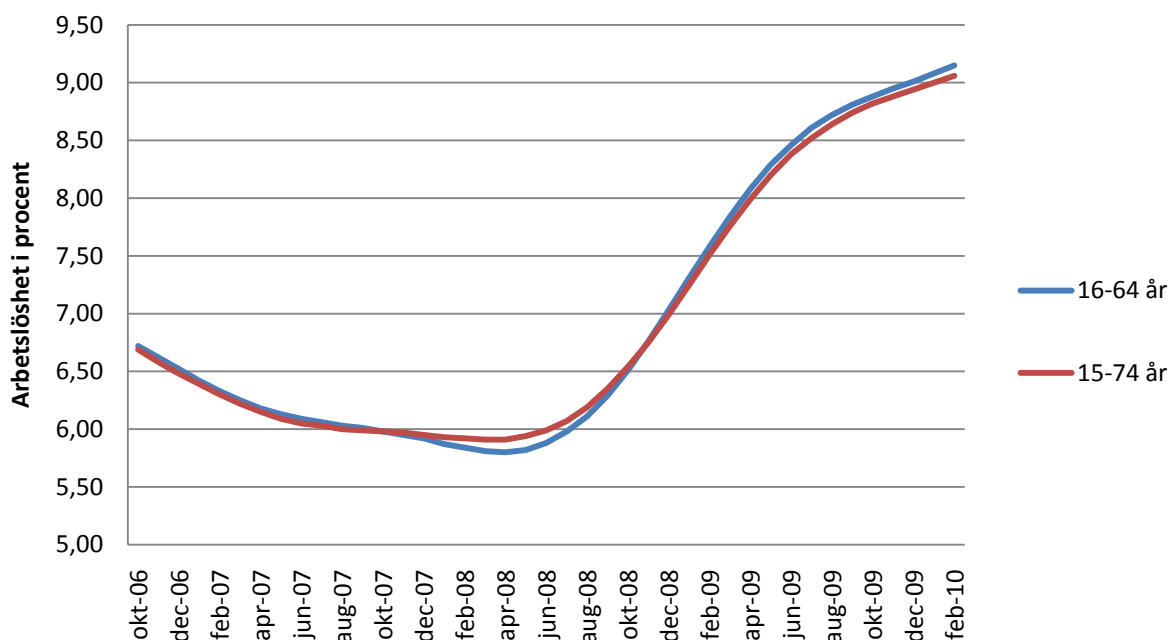
Siffrorna ovan är det som borde diskuteras. Oavsett om man vill tillskriva delar eller hela misslyckandet till finanskrisen är **detta faktum**.

För att inte någon ska behöva undra extra tar vi upp olika möjliga undanflykter:

1. "Det beror på vilka åldersgrupper man ser på"

Arbetslösheten under Alliansen

Procent av arbetskraften, säsongrensade data
SCB AKU 16-64 år, oktober 2006 - februari 2010

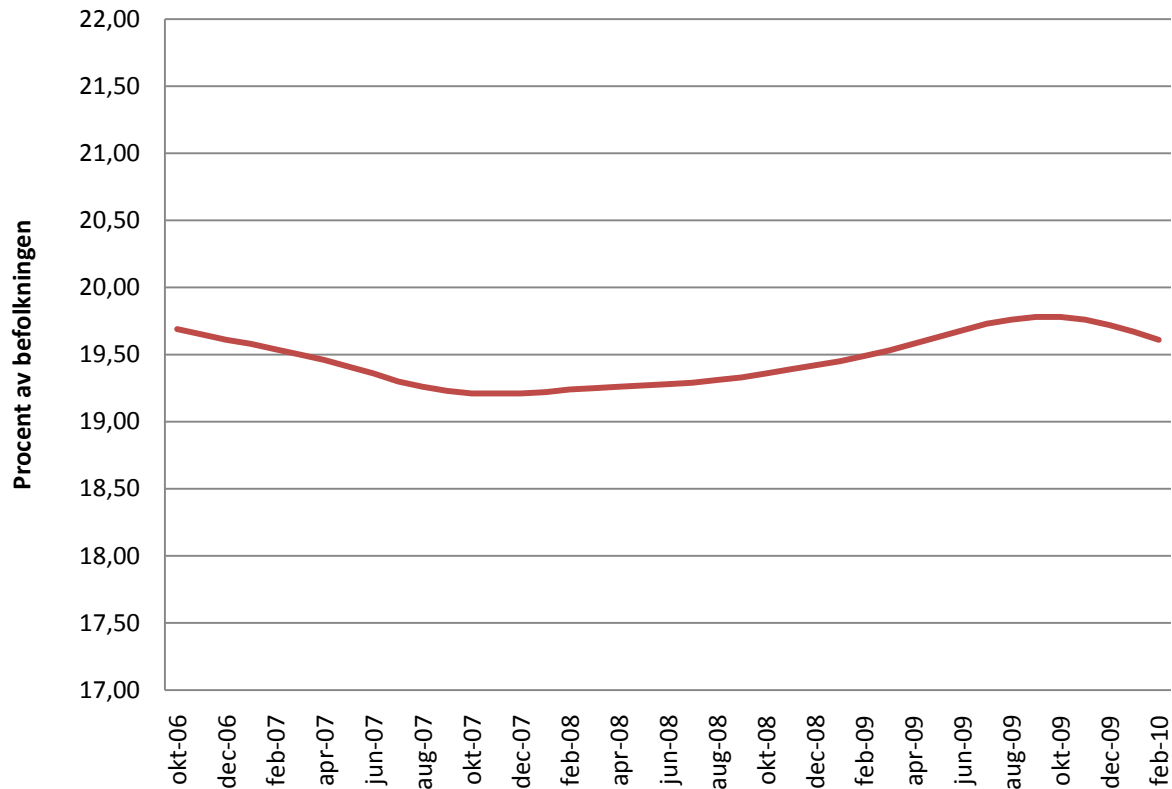
Denna förvirring baseras på att SCB i tiderna runt Alliansens maktövertagande även började mäta arbetslöshet bland de i arbetskraften som var 15-74 år, att jämföra med 16-64 år. Dessa är inte många, och gör ingen större skillnad. Idag är arbetslösheten i åldern 15-74 år mindre än en tiondel procentenhet lägre än i åldern 16-64 (9,06 %).

I denna rapport jämför vi arbetslösheten i åldersgruppen 16-64 år, och samma definition av arbetslöshet gäller självklart för hela tidsperioden.

2. "Alliansen har fört in många fler i arbetskraften"

Utanför arbetskraften under Alliansen

Procent av befolkningen, säsongsrensade data
SCB AKU 16-64 år, oktober 2006 - februari 2010

Nej, andelen av befolkningen som står utanför arbetskraften har varit relativt jämn under Alliansens tid vid makten – mellan 19,80 och 19,20 %, och är idag tillbaka i samma område som den var vid maktövertagandet. Skillnaden i arbetslöshet idag och i oktober 2006 kan alltså inte vara beroende av andelen utanför arbetskraften.

3. "Men idag är det ju helt plötslig bara X tusen arbetslösa"
alt.

"Men arbetslösheten i månad X är ju mycket lägre än månad Y"

Ja, arbetslösheten kan verka lägre än den egentligen är, särskilt under sommaren. Det är därför alla siffror rörande arbetslöshet och sysselsättning antingen måste jämföras med samma månad föregående år, eller vara "säsongrensade".

I denna rapport presenteras säsongrensade serier, vilket är data där variationer normala för säsongen har tagits bort vilket bland annat tillåter jämförelser mellan två godtyckliga tidpunkter.

SCB förklarar detta enklast, under rubriken "**Varför behövs säsongrensning?**"⁵

De flesta tidsserier i AKU innehåller kraftig säsongvariation. Under sommaren vill tusentals studerande ha sommarjobb och börjar därför söka arbete. Innan de fått sommarjobb räknas de som arbetslösa och de som inte lyckas få ett sommarjobb räknas som arbetslösa under hela sommaren. När den ordinarie arbetskraften tar sommarsemester räknas de fortfarande som sysselsatta, sommarvikarierna medför att antalet sysselsatta ökar varje sommar.

Säsongvariationen gör att månads- och kvartalsvärden är svårtolkade, för att kunna bedöma utvecklingen behöver sådana serier säsongrensas. Vid säsongrensningen beräknas seriens trend som beskriver trend- och konjunkturmönstret, samt säsongrensade värden som beskriver enskilda tidpunkter i detalj.

Att därför exempelvis i juli säga "idag går X tusen flera till jobbet än förra månaden", eller "idag är X sysselsatta jämfört med november år Y" blir därför väldigt missvisande.

⁵ Statistiska Centralbyrån ["Varför behövs säsongrensning i AKU?"](#) (pdf)

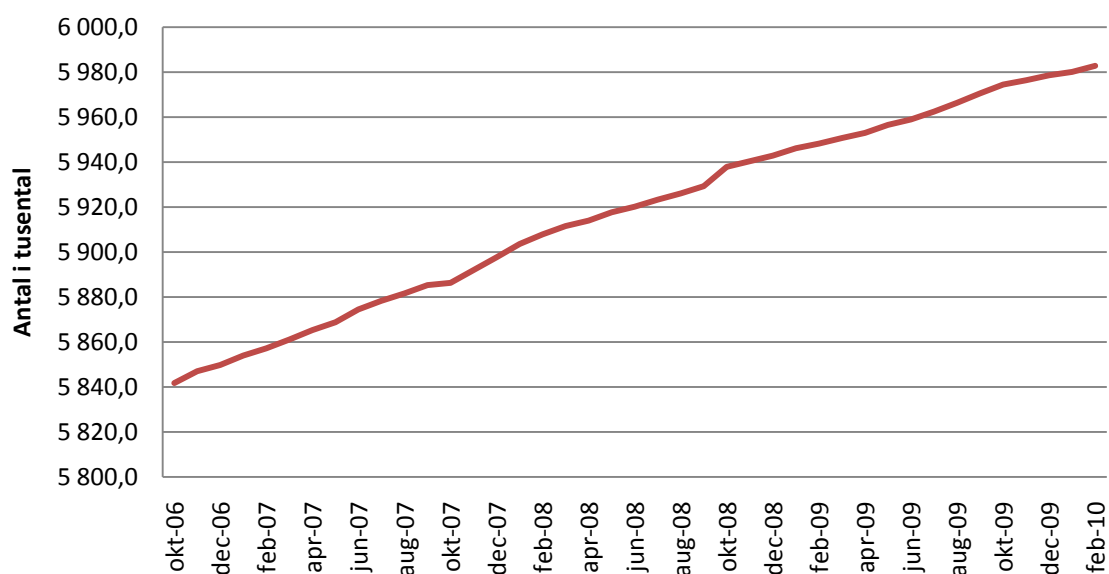
Medvetna misstag

Ovan beskrivs misstagen som kan göras av vem som helst när den försöker tolka den snårskog som är statistik. Nedan listas dock misstag som görs **medvetet**, för att förvränga bilden av situationen som råder.

1. Använda absoluta tal istället för relativa tal

Befolkningen under Alliansen

I åldrarna 16-64 år, säsongsrensade data
SCB AKU 16-64 år, oktober 2006 - februari 2010

Till politikers försvar kan det ibland vara viktigt att inte prata procent och andelar, utan istället gå ner på konkreta tal. När det gäller arbetslöshet och sysselsättning *görs det dock oftast för att förvilla*, då en ökning på X tusen arbetslösa eller sysselsatta inte betyder något om det inte sätts i förhållande till resten av befolkningen.

Detta för att befolkningen i Sverige ökar över tid. Antalet sysselsatta och arbetslösa ökar därför med befolkningens storlek, fast än sysselsättningen och arbetslösheten är konstant.

Exempelvis skulle man kunna säga att antalet sysselsatta har ökat med flera miljoner sedan 60-talet, men det betyder inget för tillståndet i svensk ekonomi.

2. Sätta diffusa jämförelsemål

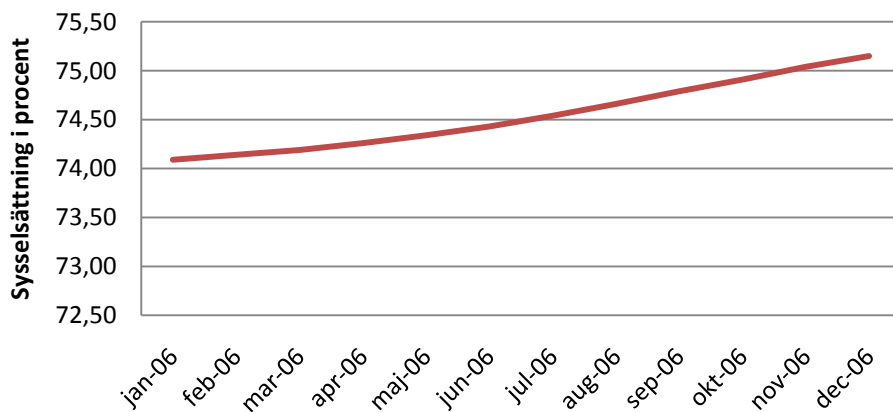
Detta är något som har blivit mycket frekvent för att dölja hur pass mycket sysselsättningen har sjunkit eller arbetslösheten har ökat sedan maktövertagandet.

Genom att säga "sedan 2006" istället för "sedan oktober 2006" eller "sedan Alliansen tog makten" öppnar man upp för en jämförelse med årsgenomsnitt eller godtycklig punkt under 2006, och på så sätt tillgodoräkna sig den förbättring på arbetsmarknaden som skedde under året.

Genom att säga "jämfört med 2009" istället för "idag" eller "slutet av 2009" eller "början på 2010" etc. öppnar man upp för en jämförelse med årsgenomsnittet eller godtycklig punkt under 2009, för att på så sätt slippa räkna den försämring på arbetsmarknaden som skedde under året.

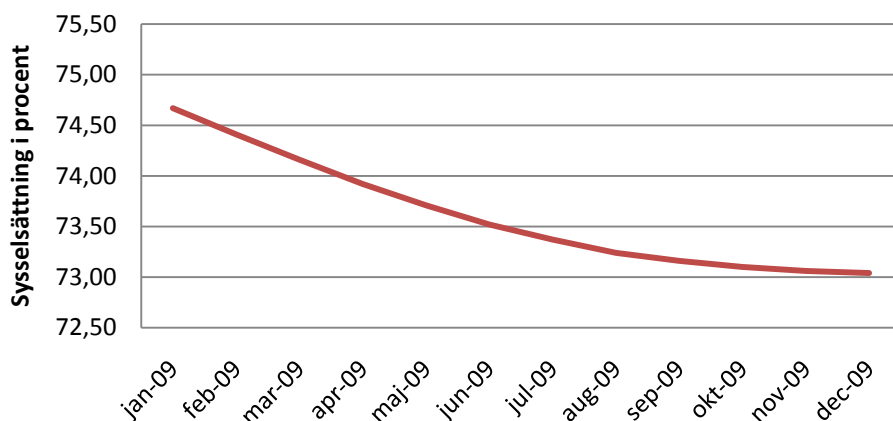
Sysselsättningen under 2006

Procent av befolkningen, säsongrensade data
SCB AKU 16-64 år, januari 2006 - december 2006

Sysselsättningen under 2009

Procent av befolkningen, säsongrensade data
SCB AKU 16-64 år, januari 2009 - december 2009

Dags för klarspråk

Vilket datum ska man jämföra med när man vill se vad Alliansen har utträttat? Ett frekvent upprepat misstag är att jämföra med september 2006, då valet hölls, som om Alliansregeringen tog makten under valnatten. I den här rapporten har dagen för regeringstillträdet använts, den 6 oktober 2006.

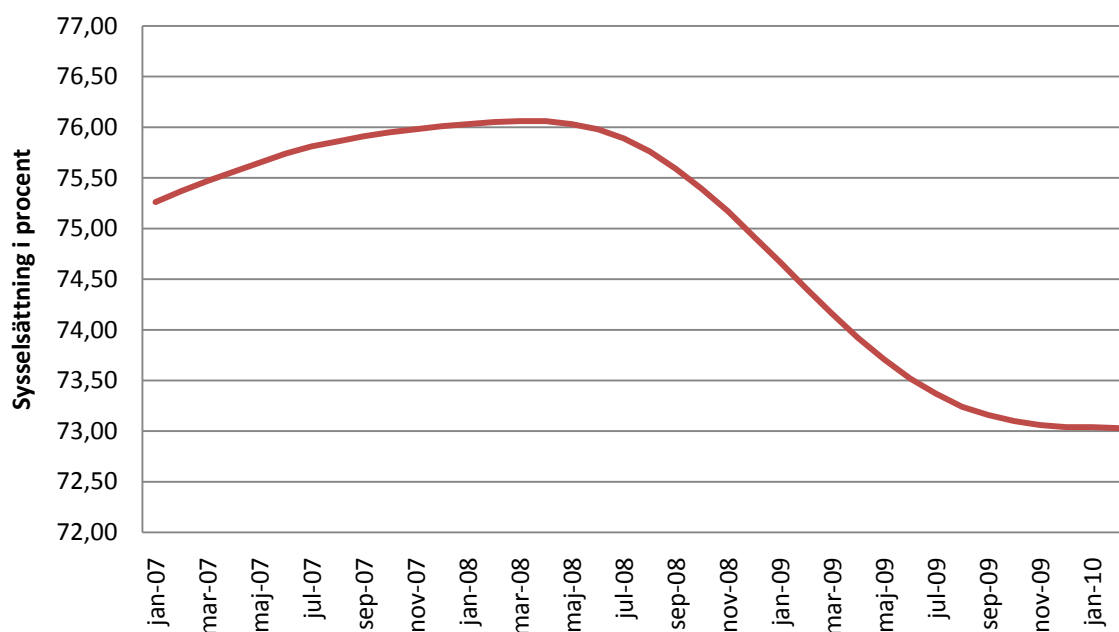
Men det var inte under denna dag som Alliansens politik trädde i kraft. Under resten av 2006 gällde fortfarande Socialdemokraternas regler på arbetsmarknaden, trots att Sven Otto-Littorin (m) hade tagit över arbetsmarknadsdepartementet.

Det var först den 1 januari 2007, när den första budgeten trädde i kraft, som Alliansens "arbetslinje" påbörjades. Det var den 1 januari som man införde jobbskatteavdraget och nystartsjobben, sänkte förmögenhetsskatten, sänkte nivåerna i A-kassan, höjde avgifterna och avskaffade friår, plusjobb, utbildningsvikariat, akademikerjobb, datortek, interpraktikstipendier, arbetsmarknadsutbildning inom det reguljära utbildningsväsendet samt allmänt och förstärkt anställningsstöd. Det var även då man stramade åt sjukförsäkringen för att "åtgärda överutnyttjande".⁶

Vill Alliansen peka på vad som har hänt på arbetsmarknaden under deras politik är det alltså förändringen efter den 1 januari 2007 man ska peka på. Då började "arbetslinjen".

Arbetslinjens påverkan på sysselsättningen

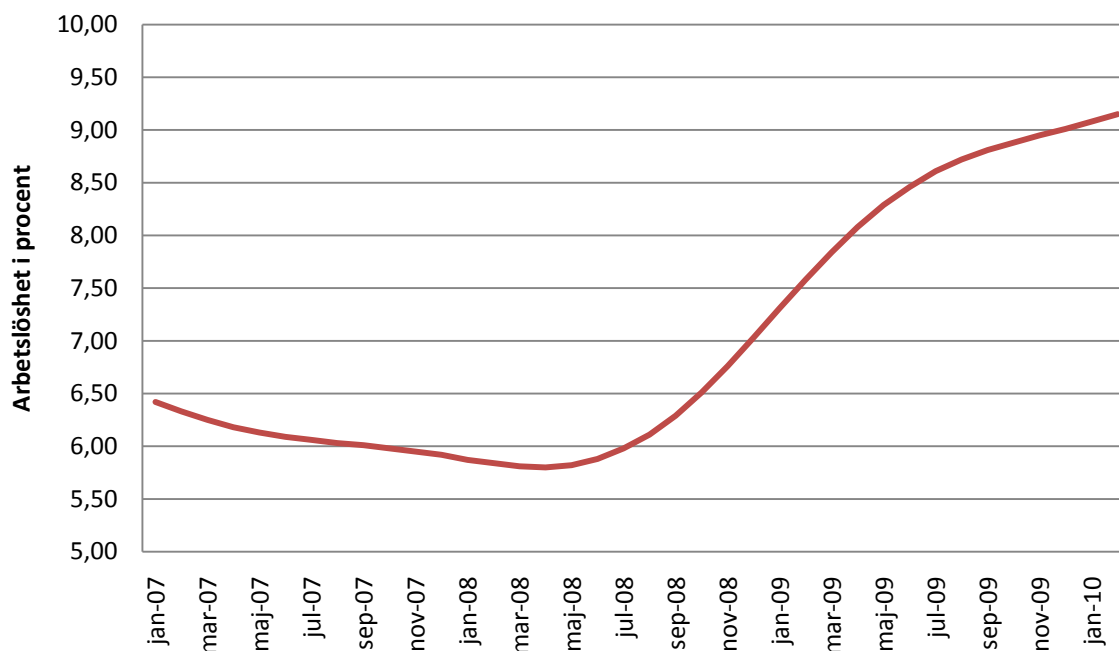
Mätt från Allians för Sveriges första budget
Procent av befolkningen, säsongrensade data
SCB AKU 16-64 år, januari 2007 - februari 2010

⁶ Regeringen ["Budget för 2007: Fler i arbete – mer att dela på"](#)

Arbetslinjens påverkan på arbetslösheten

Mätt från Allians för Sveriges första budget
Procent av arbetskraften, säsongrensade data
SCB AKU 16-64 år, januari 2007 - februari 2010

Vill man tala klarspråk i sysselsättningspolitik borde man alltså:

1. Inte jämföra arbiträra månader med varandra utan säsongrensade serier
2. Använda relativa tal istället för absoluta summor
3. Inte jämföra diffusa årtal med varandra

Vill man vara riktigt tydlig bör man även:

4. Vara tydlig med att början på Alliansens jobbpolitik var januari 2007

Vågar Alliansen vara så pass tydliga under valet 2010?

Om Alliansfritt Sverige: Webbprojektet Alliansfritt Sverige startades i september 2006 av Björn Fridén. Målet var att samla och granska den tillträdde regeringens förehavanden. Idag har sidan flera skribenter från den rödgröna rörelsen och är en utav Sveriges mest inflytelserika politiska bloggar. Sidan drivs fortfarande ideellt.

Om rapporten: Anders Utbult är skribent och medredaktör på Alliansfritt Sverige, och studerar för tillfället politisk ekonomi vid University of Toronto, på uppehåll från studier i statskunskap och nationalekonomi vid Uppsala universitet. Rapporten skrevs på fritid och nätter. Han kan nås på anders.utbult@gmail.com

Samtliga diagram som presenteras i rapporten finns tillgängliga [här](#).

Samtlig statistik finns att tillgå [här](#).

Copyleft: Alliansfritt Sverige 2010
Skapat för spridning